

TÁC PHẨM DỰ THI
LIÊN HOAN PHÁT THANH TOÀN QUỐC LẦN THỨ XVI – 2024

1. Tác phẩm:

- Tên tác phẩm: **Nghệ thuật truyền thống: Bảo tồn và Sinh tồn**
- Thể loại: Phóng sự (3 kỳ)
- Thời lượng: 20 phút 27 giây
- Thời gian phát sóng: Tháng 3/2024

Kỳ 1: Các trường nghệ thuật tuyển sinh khó, diễn viên làm nghề chật vật, trong chương trình Làn sóng Nghệ thuật 15/3.

Kỳ 2: Giữ người tài bằng chế độ đãi ngộ hợp lý, trong chương trình Làn sóng Nghệ thuật 19/3.

Kỳ 3: Sân khấu truyền thống: đổi mới là tồn tại trong chương trình Làn sóng Nghệ thuật 22/3.

2. Tác giả:

- Tên tác giả, nhóm tác giả: Minh Phú, Phương Thúy, Ngọc Hà, Ngọc Nga, Minh Châm
- Đơn vị: Ban Văn học Nghệ thuật VOV6, Đài Tiếng nói Việt Nam.
- Địa chỉ đơn vị: 37 Bà Triệu, Hoàn Kiếm, Hà Nội
- Điện thoại liên hệ: 0962969595/ 0983390419
- Email: dinhphuongthuy.07vov@gmail.com

3. Thông tin trên bằng khen:

- Tên tác phẩm: Nghệ thuật truyền thống: Bảo tồn và Sinh tồn

- Tên tác giả, nhóm thực hiện: Minh Phú, Phương Thúy, Ngọc Hà, Ngọc Nga, Minh Châm

XÁC NHẬN THỦ TRƯỞNG ĐƠN VỊ

(ký tên, đóng dấu)

Phóng sự “Nghệ thuật truyền thống: Bảo tồn và Sinh tồn”

Kỳ 1: Các trường nghệ thuật tuyển sinh khó, diễn viên làm nghề chật vật

(từ 0 phút đến 6 phút 50 giây)

Dẫn 1+2: Thưa quý vị và các bạn! Trong bối cảnh toàn cầu hóa, nghệ thuật truyền thống có thể trở thành một ngôn ngữ để giao lưu với thế giới, cùng sự tâm huyết của các nghệ sĩ, mặt khác, chính nó cũng đang đối diện với nguy cơ bị mai một, bị lấn át bởi các “làn sóng” thông tin, giải trí, công nghệ... vừa nhanh chóng, bắt mắt, vừa được coi là thời thượng của không ít công chúng khán giả. Theo đó, các loại hình nghệ thuật truyền thống đang đứng trước nhiều khó khăn để vừa bảo tồn, phát huy vốn cổ cha ông, đưa nghệ thuật gần hơn với khán giả, vừa phải sinh tồn trong vòng quay của thực tế khi “cơm áo không đùa với khách thơ”. Phóng viên Ban Văn học-Nghệ thuật VOV6 đề cập vấn đề này qua loạt phóng sự “Nghệ thuật truyền thống: Bảo tồn và Sinh tồn”, kỳ đầu tiên với nhan đề “Các trường nghệ thuật tuyển sinh khó, diễn viên làm nghề chật vật”, mời quý vị và các bạn cùng nghe:

Tiếng động nền lớp học

Không tuyển được diễn viên hoặc có thể mở lớp nhưng không đủ so với tiêu chí đề ra là thực trạng tại các khoa kịch hát dân tộc, Trường Đại học Sân khấu Điện ảnh Hà Nội trong nhiều năm gần đây. Năm vừa qua, chuyên ngành diễn viên Chèo có số lượng sinh viên trúng tuyển gần đủ để có thể mở được 1 lớp. Chuyên ngành Nhạc công kịch hát dân tộc có 10 sinh viên, ít hơn năm 2022. Chuyên ngành diễn viên Cải lương và Múa rối không có thí sinh đăng kí dự thi. Đáng báo động hơn, 10 năm qua, nhà trường không có thí sinh đăng kí chuyên ngành diễn viên Tuồng. Điều này cũng trùng khớp với thông tin đáng buồn mà ông Phạm Ngọc Tuấn, Giám đốc Nhà hát Tuồng Việt Nam đưa ra: từ năm 2014 đến nay, Nhà hát không tuyển thêm được diễn viên nào:

Băng: Định biên Nhà nước cho là 83 viên chức nhưng hiện tại thiếu 10 người nữa. Thiếu 10 vị trí mà chúng tôi không tuyển ở đâu được nữa, vì không đào tạo thì không tuyển ở đâu được. Đào tạo Tuồng là đào tạo trung cấp, trong khi Trường Đại học Sân khấu Điện ảnh không đào tạo trung cấp nữa, chỉ đào tạo đại học. Đào tạo trung cấp là đào tạo nghề thì chuyển sang Bộ Lao động Thương binh và Xã hội. Theo Luật Giáo Dục năm 2018 thì Bộ Lao động Thương binh Xã hội không có một trường nào để đào tạo trung cấp hay cao đẳng nghệ thuật Tuồng. Đào tạo Tuồng từ trung cấp mới hiệu quả bởi vì phải đào tạo từ bé.

Không phải ngẫu nhiên mà các NSND Hoàng Quỳnh Mai, Lê Tuấn Cường, Thúy Ngân lại tỏ ra băn khoăn:

VOXPOP: NSND Hoàng Quỳnh Mai-Lê Tuấn Cường-Thúy Ngân

Thế hệ nghệ sĩ trẻ ở nhà hát tôi, những diễn viên đóng vai chính cũng gần 40 tuổi rồi.

Tuổi trẻ, sức xuân, sự sáng tạo, năng lượng với nghề đang “hùng hực” thì sẽ tương tác ngược lại với khán giả. Hiệu quả của nghệ thuật sân khấu sẽ rất tốt, kể cả các bạn ấy có đóng vai quần chúng, phụ họa cho vở diễn thì vẫn bắt mắt.

Đào tạo mãi sẽ ra một kĩ sư nhưng nghệ thuật phải có tố chất, có năng khiếu mới làm được.

Cả cuộc đời trên sân khấu, mỗi người nếu tìm được cho mình một vai diễn “đề đời” đã là thành công, bởi có tích lũy, chất chiu mới tỏa sáng được. Vất vả làm nghề là thế nhưng thù lao cho diễn viên sân khấu lại rất thấp:

BOX: Trong mỗi đêm diễn của Nhà hát Tuồng Việt Nam, thù lao cho vai chính là 200 nghìn đồng, vai phụ, nhạc công từ 80 đến 120 nghìn đồng. Cao hơn một chút, với Nghệ sĩ Ưu tú là 150 nghìn và Nghệ sĩ Nhân dân là 150 đến 200 nghìn đồng.

Trong khi đó, khi học và làm thêm nghề DJ (Đi zây) ở các sự kiện khai trương, chương trình nghệ thuật, đám cưới, nghệ sĩ trẻ Nguyễn Thanh Phương được trả thù lao 1-2 triệu: (Tiếng động nền DJ của Phương)

Băng: *Lúc bắt đầu đi học và làm DJ thì mọi người ngăn cản, nói rằng: làm tuồng sao lại đi làm DJ. Thế nhưng tôi vẫn làm và chứng minh cho mọi người có cái nhìn khác về tôi là mình không làm mất đi bản sắc của “người truyền thống”. Tôi không làm trên bar, không làm muộn giờ, lựa chọn những sự kiện phù hợp để đi diễn và không ăn mặc hở hang.*

Nhiều diễn viên trẻ rẽ ngang đi đóng phim, làm người mẫu. Những người tâm huyết phải làm trái nghề

Tiếng động nền phim “Mai” do Phương Anh Đào đóng

Người nghệ sĩ, dù tâm huyết, yêu nghề đến mấy thì sau khi bước ra khỏi ánh đèn sân khấu, họ phải trở lại đời thực, với những bộn bề lo toan “cơm áo gạo tiền”. Được học bài bản về sân khấu nhưng Phương Anh Đào phải rẽ bước sang công việc đi quay quảng cáo, MV âm nhạc và hiện nay là diễn viên điện ảnh. Cô không ngại ngần thừa nhận sự nỗ lực của mình với các cô, chú, anh, chị gần bó lâu năm với sân khấu truyền thống:

Băng: *Hồi đó Anh Đào đi diễn, một suất với 3 tiếng đồng hồ chỉ có 200 nghìn. Chỉ có 200 ngàn mà mọi người phải tập từ trước đó, phúc khảo các thứ, mỗi ngày diễn 1-2 suất và có những vở diễn 1-2 năm. Mình tự hỏi: nếu chỉ có 1 vở kịch thôi, mọi người đã biết hết tình tiết nhưng diễn từ ngày này qua tháng nọ thì lấy đâu ra cảm hứng, sự tươi mới và bất ngờ khi diễn về nhân vật đó....và thổi hồn vào nhân vật, gửi đến khán giả. Mình sẽ bị chai sạn về cảm xúc chứ.*

Tiếng hát tuồng của NSUT Kiều Oanh

Nói rằng những diễn viên, nghệ sĩ của nghệ thuật sân khấu truyền thống không yêu nghề thì chưa hẳn đúng. Nhưng nói họ có đủ điều kiện để tận tâm với nghề không thì phải xem xét, bởi ông cha ta đã nói “có thực mới vực được đạo”. Đạo diễn Đặng Bá Tài-nguyên Trưởng phòng Nghệ Thuật, Nhà hát Tuồng Việt Nam khẳng định: thực tế số nghệ sĩ đời sống ổn định chỉ là số ít trong hàng nghìn diễn viên ở các Nhà hát công lập hiện nay. Nếu như chân ngoài dài hơn chân trong, tất cả diễn viên ấy đều đi làm ngoài thì tương lai của nghề truyền thống sẽ đi đến đâu, chưa kể việc bươn chải kiếm sống khiến cho nghề bị mai một:

Băng: *Với Tuồng truyền thống, ngày hôm nay những người trẻ rất khổ cực để có một vai diễn. Nhưng để đảm bảo cuộc sống cho họ thì quá khó. Có những lúc tôi nghĩ: chúng tôi như những người giữ lại lửa cho nghệ thuật sân khấu dân tộc. Nếu không có người chăm lo quét tước đèn đài cũ kỹ để mọi người vào chiêm ngưỡng nó, nếu chúng tôi không làm công việc này thì chắc là nó sẽ mất.*

Trong tình hình nghệ thuật truyền thống đang đứng trước nhiều khó khăn, các nghệ sĩ luôn phải “tùy cơ ứng biến”, “chân trong chân ngoài” mà giới trong nghề thường nói là “chạy show”. Trên sân khấu, những diễn viên được sắm vai “ông hoàng bà chúa”, nhưng đằng sau ánh đèn sân khấu họ phải tiếp tục những “vai diễn” nhọc nhằn khác của cuộc đời (**Nhạc dân tộc**).

BOX: *Nghề này phải bắt tay chỉ ngón, phải thị phạm, đứt gân cổ thế này này!*

Nặng hay nhẹ thì vai chính cũng chỉ 200 nghìn!

Chỉ có 200 nghìn mà mọi người phải tập, phúc khảo các thứ rồi mọi thứ, phải một tháng.

Nhưng để quyết chí làm nghề thì lúc đó chưa phải, vì lúc ấy cơm áo gạo tiền làm mình chưa đủ sự chín chắn, và đủ sự quyết tâm.

Phóng sự “Nghệ thuật truyền thống: Bảo tồn và Sinh tồn”

Kỳ 2: Giữ người tài bằng chế độ đãi ngộ hợp lý

(từ 6 phút 51 đến 13 phút 27)

Dẫn 1+2: Một trong những bài toán khó của nghệ thuật sân khấu truyền thống chính là thu hút các bạn trẻ đến với nghệ thuật, duy trì lớp kế cận, giữ chân các nghệ sĩ có tiềm năng ở lại nhà hát với những cơ chế, chính sách đãi ngộ hợp lý. Mong muốn là vậy nhưng thực tế với các ngành nghệ thuật truyền thống vốn dĩ đặc thù về năng khiếu, đào tạo từ rất sớm, thời gian đào tạo dài nhưng lại chưa có cơ chế đãi ngộ đặc thù trong công tác tuyển dụng, sử dụng viên chức, chế độ nghỉ hưu. Đây cũng là nội dung kỳ 2 loạt phóng sự: “Nghệ thuật truyền thống: Bảo tồn và Sinh tồn”, với nhan đề “Giữ người tài bằng chế độ đãi ngộ hợp lý”.

Phân chia hạng diễn viên ảnh hưởng đến chế độ lương của nghệ sĩ

Nhạc dân tộc

Bộ môn kịch hát dân ca là một ví dụ điển hình khi chưa có cơ sở đào tạo từ Cao đẳng trở lên, việc chuyển hạng cho diễn viên gặp nhiều khó khăn, dẫn đến nguồn thu nhập từ tiền lương thấp. Theo anh Nguyễn Ngọc Quyết, Trưởng phòng hành chính tổng hợp Trung tâm Nghệ thuật truyền thống tỉnh Nghệ An: việc tìm nguồn đào tạo đã khó nhưng để hợp thức hóa việc đào tạo, nâng cấp trình độ cho diễn viên còn khó hơn:

Băng: Ở Trung tâm nghệ thuật truyền thống tỉnh Nghệ An có nhiều diễn viên công tác hơn 25 năm hoặc đã là Nghệ sĩ Nhân dân, Nghệ sĩ Ưu tú nhưng bằng cấp của họ cũng chỉ là trung cấp và lương kịch khung cũng chỉ là 4.06. Thứ hai là chế độ phụ cấp ưu đãi nghề theo Quyết định 14 năm 2015 của Thủ tướng Chính phủ - là nguồn động viên tích cực cho anh em nghệ sĩ. Nhưng bất cập ở đây là chế độ bồi dưỡng biểu diễn và tập luyện thời điểm đó được quy định bằng số tiền cụ thể theo mức giá từ năm 2015 đến nay đã quá lạc hậu so với mặt bằng chung của xã hội, thị trường.

Đây cũng là thực tế tại nhiều nhà hát, trung tâm nghệ thuật trong cả nước. Theo ông Phạm Ngọc Tuấn, Giám đốc Nhà hát Tuồng Việt Nam: có nhiều nghệ sĩ dù được phong tặng danh hiệu NSND, NSUT nhưng vẫn ở trình độ trung cấp thì cũng không được xếp hạng diễn viên cao hơn. Họ vẫn là diễn viên Hạng 4, trong khi tuổi nghề, kinh nghiệm nghề nghiệp của không ít người tương đương với GS, Phó Giáo sư:

Băng: Diễn viên hạng 4 là 4.06, lương bổng như thế thì làm sao thu hút tài năng được. Trong khi đó tài năng phụ thuộc vào năng khiếu. Đào tạo là điều kiện cần chứ không phải là điều kiện đủ. Chúng ta phải nghĩ tới việc có những đặc thù trong việc trả lương cho nghệ sĩ tuồng ở trình độ trung cấp. Nếu chúng ta viện dẫn

và áp dụng trình độ trung cấp như các ngành nghề khác, bằng trình độ đào tạo để xếp lương thì chắc chắn các nghệ sĩ tuồng không bao giờ có lương cao.

Sau khi sáp nhập các đơn vị nghệ thuật truyền thống, diễn viên bị “nghịệp dư hóa”

Việc sáp nhập các đơn vị nghệ thuật biểu diễn tại các địa phương đang nảy sinh những bất cập. Mục đích của việc sáp nhập là sắp xếp các đơn vị biểu diễn công lập theo hướng tinh gọn nhưng có lẽ mới chỉ dừng lại ở mức độ cơ học khi gộp nhiều loại hình tuồng, chèo, kịch, cải lương, buộc các nhà hát phải rút gọn số lượng biên chế. PGS.TS Bùi Hoài Sơn, Ủy viên Thường trực Ủy ban Văn hóa, Giáo dục của Quốc hội thừa nhận: Nghị quyết 18, 19 về tinh giản biên chế cũng tạo ra những cản trở nhất định khi không được kí hợp đồng với các diễn viên thử việc, học việc; các đoàn chuyên nghiệp biến thành nghiệp dư khi bị sáp nhập với các nhà văn hóa. Các đoàn tuồng, chèo, cải lương có thương hiệu trước kia bị thu nhỏ trở thành những phòng của nhà văn hóa, trung tâm nghệ thuật nhưng hoạt động không hiệu quả:

Băng: Nhiều thiết chế văn hóa kể cả các cơ sở đào tạo trong lĩnh vực văn hóa nghệ thuật cũng than phiền khi chúng tôi đến khảo sát, họ rất mong muốn có một cơ chế thoáng hơn, mở hơn để họ có thể kí hợp đồng với những người bên ngoài, miễn là họ sử dụng đúng nguồn ngân sách thu được để chi trả cho những khoản đó. Trong khi đó chúng ta giới hạn đến mức, ngay cả khi họ thừa tiền, làm ăn có lãi cũng không thể kí hợp đồng với những người bên ngoài. Biên chế ngày càng ít đi, không kí được bên ngoài nên nhiều hoạt động của các thiết chế văn hóa không đảm bảo được.

Cùng với những thay đổi về cơ chế quản lý, việc tìm nguồn cho nghệ thuật truyền thống cũng cần được quan tâm thiết thực hơn nữa. Trong nhiều năm qua, các nhà hát đã chủ động đi về địa phương để tìm “người tài”. PGS.TS Nguyễn Đình Thi, Hiệu trưởng Trường Đại học Sân khấu -Điện ảnh Hà Nội cho biết: Hiện nay, họ đang chờ Chính phủ phê duyệt Nghị định mới về vấn đề đặc thù đào tạo nghệ thuật truyền thống nói chung, để có thể liên kết đào tạo với trường Đại học Sân khấu Điện Ảnh, hợp thức hóa về đào tạo nguồn diễn viên mà mình đã tuyển dụng:

Băng: Bộ VHTTDL đã xây dựng Nghị định trình Chính Phủ (Nghị định đào tạo chuyên sâu đặc thù) cho phép các trường đại học trong lĩnh vực nghệ thuật được phép đào tạo trình độ trung cấp. Bởi đặc thù các ngành nghệ thuật truyền thống như múa, xiếc... cần đào tạo các em từ lứa tuổi nhỏ, tốt nghiệp trung học cơ sở xong thì đào tạo cả chuyên môn cũng như văn hóa. Hiện nay vấn đề đó đang được giải quyết và hi vọng cũng là một trong những giải pháp để có thêm nguồn thí sinh theo học các ngành nghệ thuật có tính đặc thù cao như thế này.

(Nhạc dân tộc)

Những bất cập về chế độ, chính sách cho các nghệ sĩ trong lĩnh vực nghệ thuật truyền thống cần được tháo gỡ. Sự thiếu hụt đầu vào ở các nhà trường là mối lo cho các đơn vị nghệ thuật khi không có nguồn nhân lực kế cận. Ngược lại, những khó khăn ở các nhà hát cũng là mối bận tâm ở các cơ sở đào tạo nghệ thuật. Trong khi đó nghệ thuật truyền thống luôn đòi hỏi tài năng, thanh sắc và những kỹ năng đặc biệt. Chế độ đãi ngộ không phù hợp sẽ khó thu hút và giữ chân người tài.

BOX: *Tháo gỡ trong chính sách đào tạo phải đồng bộ cho các trường trong lĩnh vực Văn hóa nghệ thuật được đào tạo các hệ. Đặc thù của đào tạo nghệ thuật là khép kín, từ trung cấp.*

Khi xếp ngạch, xếp lương, chúng ta đừng có lệ thuộc vào bằng cấp của nghệ sĩ. Có phải ai cũng phải học đại học đâu, người ta phải chú tâm học nghề.

Nghị định về Nghệ thuật biểu diễn mới áp dụng trong thời gian gần đây. Vì thế chúng ta cần có một thời gian nhất định nữa để kiểm tra tính hiệu lực, hiệu quả và tác dụng trên thực tiễn, sau đó sẽ nâng cấp Nghị định về nghệ thuật biểu diễn này lên thành luật. Tôi tin trong thời gian tới đây là một trong những vấn đề nóng cần được giải quyết.

Phóng sự “Nghệ thuật truyền thống: Bảo tồn và Sinh tồn”
Kỳ 3: Sân khấu truyền thống: đổi mới là tồn tại
(từ 13 phút 28 đến 20 phút 27)

Dẫn 1+2: *Thưa quý vị và các bạn! Muốn bảo tồn nghệ thuật sân khấu truyền thống, trước hết cần có người kế cận, bởi như ông cha ta vẫn nói “thầy già con hát trẻ”, như quy luật muôn đời. Nếu đặt hai câu chuyện: Bảo tồn và Sinh tồn song hành cùng nhau, thì phải chăng, một mặt là bởi sự gắn bó, dám sống với nghề, dám thay đổi trong tư duy biểu diễn của các diễn viên, mặt khác, cũng cần sự nhìn nhận của xã hội, một cách tiếp cận hợp lý với những giá trị tinh thần mà cha ông đã để lại. Như vậy mới có thể gợi mở những giải pháp để hài hòa giữa mong muốn gìn giữ bảo tồn vốn quý của cha ông trong lòng công chúng hôm nay. Kết thúc loạt phóng sự với chủ đề: “Nghệ thuật truyền thống: Bảo tồn và Sinh tồn”, mời quý vị và các bạn nghe bài viết: “Sân khấu truyền thống: đổi mới là tồn tại”.*

Tiếng động nền NSND Minh Gái biểu diễn “Bách Giai Xuân Ý”

Cũng là tuồng nhưng đây là một trích đoạn tác phẩm “Bách Giai Xuân Ý” trong đó có những làn điệu hay nhất của nghệ thuật tuồng, với nội dung là những câu thơ thiền Lý -Trần và một phần tác phẩm “Chinh phụ ngâm khúc”. Đây là một bài thơ vừa có cảnh, vừa có tình, miêu tả vẻ đẹp Hồ Tây, kinh thành Thăng Long xưa. NSND Minh Gái, vốn đóng đỉnh tên tuổi trong trích đoạn “Hồ Nguyệt Cô hóa cáo” nay lại “thử sức” với những cách thể hiện mới của tuồng trên sân khấu số 50 phố Đào Duy Từ (Hà Nội) trong khuôn khổ chương trình biểu diễn của nhóm “Đông Kinh cổ nhạc”:

Băng: *Thường chỉ là diễn tuồng, xem tuồng nhưng đây chỉ có hát không thì đòi hỏi diễn viên phải nghiên cứu kỹ, để tìm ra những động tác, những làn điệu sao cho hợp mà vẫn có hình tượng trong câu thơ, được thể hiện bằng hình tượng tuồng, chuyển tải được cảnh, ý ca ngợi quê hương đất nước, nhẹ nhàng hơn và động tác cũng rất thông dong.*

Nhạc chèo

NSND Thúy Ngân, một nghệ sĩ tên tuổi của làng chèo cho rằng: Đưa sân khấu gần hơn với khán giả cũng chính là tự đổi mới trong cách thức biểu diễn. Những vần thơ lục bát, những câu thơ của nhà thơ Đức nổi tiếng Henrich Heine (Hen-rích Hai-nơ) cũng có thể lồng điệu tuồng. Âm nhạc truyền thống như chèo, tuồng... cũng có thể nói những vấn đề của ngày hôm nay như ô nhiễm môi trường, bình đẳng giới (**tiếng nền biểu diễn Kim-Thủy-Hỏa**) ... và cũng có thể đối thoại với âm nhạc phương Tây... (**nền biểu diễn...**)

Băng: *Chúng tôi luôn luôn hát chèo truyền thống, không phá đi giai điệu, quan trọng là lấy thơ của họ để lồng vào làn điệu truyền thống chứ không phải sáng tác mới, hoàn toàn là hát cổ, không pha tạp. Âm nhạc truyền thống có màu sắc phong phú, có khi dùng tiếng mõ nhưng cảm nhận được tiếng mưa lách tách, lách tách, hoặc để báo động thì dùng đàn nhạc và xanh ban miêu tả bầu trời có thể xé toang nếu như chúng ta không có trách nhiệm với môi trường.*

Đổi mới nghệ thuật truyền thống, tìm “chỗ đứng” trong đời sống hôm nay

Nhạc dân tộc

Sân khấu muốn tồn tại được phải có khán giả. Sự thăng hoa của người nghệ sĩ rất cần chất xúc tác là sự lắng nghe, cổ vũ của người xem. Anh Đàm Quang Minh, trưởng nhóm Đông Kinh cổ nhạc, một nhóm nhạc tập hợp các nghệ nhân, nghệ sĩ tên tuổi của nghệ thuật truyền thống cho rằng: sự “gặp nhau” giữa người nghệ sĩ biểu diễn trên sân khấu và khán giả chính là những chiêm nghiệm, đồng điệu trong tâm hồn, một điều không dễ trong vòng quay cuộc sống gấp gáp hôm nay:

Băng: Ngày xưa vở Quan Âm Thị Kính, diễn mấy trăm năm mà người ta vẫn xem? Vì trong thái độ diễn xuất của người diễn và trong thái độ của người nghe vừa có cảm xúc, vừa có tư duy. Người ta tư duy về thân phận, về triết lý của đạo Phật. Đó như một tiếng chuông của cuộc đời và mỗi lúc xem đi, xem lại vẫn thấy khác. Người ta biết nghe, biết nghĩ cái người ta nghe. Còn bây giờ, khi quan niệm giải trí ồ ạt, không cần biết gốc tích như thế nào, không cần chiêm nghiệm một tác phẩm bằng thái độ văn hóa mà bằng cảm xúc đồng đánh của người đi “ném”.

Tiếng động nền lớp học chèo 48h

Tất nhiên, cũng phải kể đến một số ít người trẻ đang dành nhiều nỗ lực để quảng bá sân khấu truyền thống. 10 năm trước, chị Đinh Thảo – người sáng lập dự án “Chèo 48h- tôi chèo về quê hương” bắt đầu với những dự án cộng đồng tìm hiểu nghệ thuật sân khấu. Những lớp học như chèo 48h và gần đây là Xẩm 48h, Quan họ 48h... giống như những nhịp cầu đưa những người trẻ trở về những giá trị truyền thống của cha ông, bằng sự khai thác vốn cổ và tiếp cận sáng tạo, gây hứng thú với khán giả trẻ. Những câu lạc bộ cộng đồng như thế này chưa nhiều. Khó khăn là bởi việc khai thác tư liệu còn hạn chế, trong khi đó để thu hút người học, cần phải đưa những nội dung phù hợp, vừa đảm bảo yêu cầu giữ được các lòng bản, đồng thời kết hợp cách tổ chức hấp dẫn trong mỗi chương trình học, biểu diễn:

Băng: Đến bây giờ là năm thứ 9 xây dựng các lớp học cộng đồng. Chúng tôi vẫn giữ nguyên mức phí là 50 nghìn đồng/ buổi học để sao cho tất cả mọi người có thể tiếp cận, từ trẻ em, sinh viên, người lớn. Mỗi người khi đến với lớp học 48h, với câu lạc bộ này đều có những câu chuyện riêng. Họ đến đây bởi sự tò mò hay đến đây bởi vì trong họ có sẵn niềm đam mê, tố chất đó và họ đang cố gắng tìm đến cộng đồng của mình.

Lan tỏa sức sống của nghệ thuật truyền thống nên bắt đầu từ những nhóm nhỏ. Cũng giống như xưa, mọi người thường quây quần bên chiếu chèo sân đình hay trong những không gian nhỏ để thưởng thức những giai điệu chèo, những màn biểu diễn tuồng. Tất nhiên, nghệ thuật truyền thống là gia tài của một dân tộc, của ông cha ta, cũng chính là của ta và của con cháu chúng ta trong tương lai. Cho nên việc “giữ” nên cẩn thận, việc “cắm” nên thận trọng và lan tỏa cũng phải khắt khe.

Có như vậy, chúng ta mới có thể “biến hóa” những năng lượng văn hóa nghệ thuật thành những cái hay, cái đẹp cho đời sau./.

Nhạc dân tộc

BOX: *Những nghệ sĩ theo đuổi nghệ thuật truyền thống thực sự rất vất vả.*

Nghèo lắm, không có tiền đâu! Ngày xưa tôi diễn sân khấu chỉ được ăn thôi, tiền không có!

Nên tính toán chế độ nghỉ hưu, hưởng bảo hiểm xã hội phù hợp với tuổi đời, tuổi nghề diễn viên chứ không nhất thiết đủ tuổi như công chức, viên chức.

Cần có những cơ chế cho phép hợp đồng lao động làm công tác chuyên môn, theo dõi, đào tạo. Các đơn vị nghệ thuật chủ động nguồn diễn viên kế cận.

Điều căn bản là chúng ta phải sửa luật. Chúng ta cần phải có Luật Nghệ thuật biểu diễn có độ bao phủ tốt hơn để tạo ra những chế độ tốt hơn cho đội ngũ văn nghệ sĩ.

Dẫn kết: Thưa quý vị và các bạn! “Nghệ thuật truyền thống, bảo tồn và sinh tồn” cũng chính là cách chúng ta tiếp cận, gìn giữ và phát huy trong sự tôn trọng tính đa dạng và đưa nó trở thành một bản hòa thanh, với tình cảm của con người trong cuộc sống hiện đại, bằng sự đón nhận, lắng nghe chân thành của khán giả, để những điều tưởng như “bất di bất dịch” trở nên đồng cảm với cuộc sống hôm nay. Đó cũng là cách gìn giữ và tìm kiếm những giá trị thực sự cho nghệ thuật truyền thống. Tới đây, nhóm phóng viên Ban Văn học- Nghệ thuật VOV6 -Đài Tiếng nói Việt Nam xin được kết thúc loạt phóng sự “Nghệ thuật truyền thống: Bảo tồn và Sinh tồn”. Trân trọng cảm ơn quý vị và các bạn đã theo dõi./.

Thực hiện: Nhóm tác giả Minh Phú, Phương Thúy, Ngọc Hà, Ngọc Nga, Minh Châm – Ban Văn học Nghệ thuật VOV6